

Kettőscsillagok

szeptember – október

Észlelő	Észlelés	Műszer
Czinél Szabolcs (Pannonhalma)	7(1)	15 T
Kiss László (Horgos, YU)	2	10 T
Kónya András (Szomolya)	8	11 T
Ladányi Tamás (Balatonfűzfő)	63(5)	8 L
Papp Sándor (Kecskemét)	7	24,4 T
Petrovičs Péter (Budapest)	2	5 L
Recsek Renáta + (Kutas)	1	11 T
Sápi Csaba (Kecskemét)	4	20 T
Szentaskó László (Budapest)	6	33,4 T
Vaskúti György (Vaskút)	2	20 T
Vicián Zoltán (Héhalom)	1	19 T
Vincze Iván (Pécs)	3	5 L

Az észlelések ismertetése előtt két, kettőscsillag katalógusokkal kapcsolatos információ:

A szovjet kiadású Mihajlov-katalógus szokatlan szerkezetű, amennyiben csak a legfényesebb csillagpárok neveit tartalmazza, s így használata korlátozott. További nehézség, hogy a koordináták 1900,0-ra érvényesek. Mire e sorok megjelennek, elkészül egy lista, amely az eredeti koordináták mellett az 1950-es és 2000-es koordinátákat, a csillagképet és a leginkább használt katalógusszámot tartalmazza.

Az észlelő amatőr-csillagász kézikönyve kettőscsillagok katalógusában mintegy 140 kisebb-nagyobb hiba van, amiről már régebben készült hibalista.

A fenti számítógépes listák (tehát az eredeti Mihajlov-katalógus nem!) postabélyeg ellenében kérhetők a rovatvezetőtől.

Delta And

00366+3035

Papp (24,4T-300x): Az óriási eltérésű párt csak harmadik próbálkozásra sikerült elérni. A főcsillag aranyhárszínű, a társ 12^m,5 táján, igen nehezen látható. PA 300.

Sápi (24,4T-200x,300x): A nagyon halvány társat nemcsak fényessége miatt nehéz megpillantani: nem a főcsillag közelében kell keresni. Nyílt kettős, valószínűleg cpm. A közepesnél valamivel jobb városi égen viszonylag jól látható a megtalálás után, PA 300.

)- A 3^m/12^m,5 fényességek a közel 30" távolság mellett is nagy feladat elé állítják az amatőrt és műszerét. A szeptemberi szám "Őszi észlelés az Andromédában" c. cikkének kérdése, miszerint a fenti kettős észlelhető-e pl. Mizarral, még válaszra vár...

Omikron Cap

20270-1845

Kocsis (7,5L-48x): Igen szép, jól bontott, fényes csillagokból álló pár

szép színekkel: sárgásfehér és narancssárga. A $0^m,8$ eltérés nem zavaró, nagyobb nagyítás sem kell e széles párhoz, PA 240.

Ladányi (6,5T-70x): Szélesen bontott gyönyörű pár kontrasztos színekkel. Fehér és narancssárga tagok $0^m,5$ fényességkülönbséggel, PA 240.

Vince (5L-22x): Bontja a kissé eltérő széles párt. Mindkét csillag fehér. (90x): PA 230.

8 Lac (STF 2922)

22336+3923

Kiss (10T-32x): Nyílt, kis fényességeltérésű pár. Mindkét tag zöldes színű, PA 170/350. Kissé távolabb, kb. $1,5$ -re PA 220 felé egy 8^m-9^m -s csillag.

Ladányi (5L-22x): Szépen különválasztott csillagai ékszerként ragyognak a LM-ben. (54x): Szélesen bontott fényes, látványos pár jól megfigyelhető színekkel: a citromsárga főcsillagnál kissé halványabb a halványlila kísérő, PA 180. (A Sky Katalógus által feltüntetett további komponensek észlelésére nem került sor.)

Papp (24,4T-200x): Nagyon nyílt alig eltérő napsárga pár, PA 190. "C" $11^m,5-12^m,5$, "D" $10^m,5, 100"$, PA 155.

Vicián (25T-150x): Szép többecsillag jól bontva. Az A és B sárga, eltérő, PA 185. A jóval halványabb kék színű C komponens PA 170 fokra, a D valamivel fényesebb, fehér színű, PA 140 fokra.

)- A Kiss által észlelt távoli kísérő vajon mi lehet?

Zéta Psc (STF 100)

01111+0719

Babcsán (8L-53x): Szép nyílt kettős. Fényes és eltérő sárgásfehér és narancssárga csillagok, PA 70.

Dankó Cs. (5L-34x): Kissé tág, $0^m,5$ eltérésű kékesfehér és vörös színű pár, PA 70.

Ladányi (6,5T-35x): Szélesen bontott látványos pár kontrasztos színekkel. Az A komponens fehér, az 1^m -val halványabb B narancsos, PA 80.

Papp (15T-59x): Nyílt, kissé eltérő kettős; érdekes, kicsit eltérő színekombináció: sárgásfehér és vajsárga, PA 60.

)- A fix pár érdekessége, hogy a B komponens EU 1129 katalógusszámon nyilvántartott kettőscsillag, valószínűleg binary.

35 Psc (STF 12)

00124+0833

Dankó Cs. (5L-108x): Tágan bontott, $1^m,5$ eltérésű halványnarancs és kékes pár, PA 160.

Ladányi (6,5T-35x): Könnyű, jól bontott pár sárgásfehér és kékes komponensekkel. A fényességkülönbség $1^m,5$ körüli, PA 155.

Sápi (20T-100x): Sárgásfehér és kékesfehér csillagok. Eléggé eltérő, széles kettős, a főcsillag 6^m -nál fényesebb. Mért PA 148.

Vicián (25T-150x): Standard, a 38 Psc-nél picit nyíltabb kettős, A: világoskék, B: lila, PA 160.

)- A főcsillag változó, UU névvel.

Theta Sge (STF 2637)

20077+2046

Ladányi (6,5T-35x): Az AC tagok fényesek és könnyen bontottak. A B szorosan látszik, és jóval halványabb a főcsillagnál. (70x): Szép trió: a C tag már túl távol van, de az AB jól felbomlik. Az A halvány narancs, a 7^m körüli C halványlila. A 9^m -s B színét nehéz megbecsülni halványsága ill. a főcsillaghoz levő közelsége miatt. Pozíciószögek: AB 325, AC 230. Van egy

9^m körüli csillag is PA 35 irányban 75"-re; ezt a Sky Katalógus nem jelzi.
Orha (11T-54x): Kis fényességkülönbségű, tág rendszer kék és kékesfehér csillagokkal, PA 215. A harmadik tag közelebbi, lényegesen halványabb, zöld színű, PA 330.

Szentaskó (19,5T-100x): Könnyű, eltérő fényes csillagok, A=zöld, B=kék.

Vicián (25T-150x): Standard, könnyű páros. Erősen eltérő (kb. 3^m), jó kontraszttal: A=kék, B=vörössárga, PA 330.

)- A fő párt alkotó törpecsillagok a 84" látszó szögtávolságban levő vörös óriással csak optikai "társak".

STO 177 App. Sge

19103+1646

Bagó B.(24,4T-120x): Nagyon nyílt hármascillag. A két szorosabbik PA 150.

Ladányi (6,5T-35x): Jellegtelen, nyílt pár, 1^{m,5} eltéréssel. Sárgásfehér és szürkénarancs komponensek, PA 270. (A holdfény miatt csak néhány csillag pislákol a LM-ben.)

Papp (24,4T-120x): Többes rendszer, főcsillaga a keleti; ettől 1,5-1,8-re PA 280 felé van a 7^{m,6}-s fő társ. További 10^m-s társ 1,5-re 4 fokkal kisebb pozíciószöggel. Egy további 12^m-s társ a főtagtól szintén 1,5-re, PA 85. (200x,300x): A főcsillag jobb légkörnél is csak "lefűződő nyolcas", PA 150. (A LM-ben DNy-ra egy 50"-es halvány kettős is van.)

Vaskúti (20T-90x): PA 10°-15° felé 15"-re EL-sal is csak sejthető egy társ. (220x, 280x): Elég rossz képalkotás mellett a főcsillag nem bomlik.

)- A különböző katalógusok adatai és az észlelések kissé "zavarosak": a két legfényesebb csillag alkotja az STO 177-et, melynek keleti tagja a BU 139 számú nagyon szoros (0,7 1973-ban), de fix pár. A további komponensek egyértelmű "feltérképezése" újabb észleléseket igényel.

STF 239 Tri

02145+2831

Kónya (11T-32x): Már ez a nagyítás is bontja. (169x): Eltérő fényű, széles kettős. A: fehéres, B: kék színű, PA 205.

Ladányi (5L-34x): Standard pár a Iota Tri-vel egy LM-ben. A főcsillag sárgászöld, a társ halványkék, fényességkülönbségük 1^m, PA 200.

Rideg (12T-52x): Szépen bontott tág kettős, 7^m-s és 8^m-s sárga csillagok, PA 220.

STF 285 Tri

02359+3312

Berente (15,6T+Miranda 2x-174x): Nagyon szoros (1,7"), kissé eltérő kettős, PA 175.

Kónya (11T-169x): Érintkező, picit összeolvadt korongok. Nehezen bontott a rossz légköri nyugtalanság miatt is: igen szoros, eltérő fényű kettős, a B aranyárgás, PA 160.

Rideg (12T-103x): Bizonytalanul megnyúlt kép; egy-egy pillanatra mintha bevágás látszana. 129x: Nagyon kis réssel bontott, kis fénykülönbségű, narancs színű, nagyon szoros kettős, PA 170-180.

)- A mérések tanúsága szerint a kettős látszó szögtávolsága és pozíciószöge egyaránt nagyon lassan csökken. A főcsillag színét egyöntetűen narancssárgának írják le. Rideg 103x és 129x látványa közti jelentős különbség nagy valószínűséggel okulár minőség-különbséggel (esetleg egyéb külső körülménnyel) magyarázható.

VASKÚTI GYÖRGY